

รายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

โดย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานผลการตรวจสอบที่ ๗๗ / ๒๕๕๐

เรื่อง สิทธิชุมชน กรณีผลกระทบจากโรงงานต้มเกลือในพื้นที่ตำบลสำโรง
อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา

ผู้ร้อง นายอ่อน ป้อมสันเทียะ

ผู้ถูกร้อง กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และจังหวัดนครราชสีมา

ผู้ร้องได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๓๕๘/๒๕๔๘ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ ว่า โรงต้มเกลือในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ทำให้เกิดปัญหาการแพร่กระจายของดินเค็ม ลุกลามไปยังที่นาข้างเคียง ทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลผลิต ราษฎรเคยร้องเรียนขอความช่วยเหลือไปยังอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา และมีการตกลงกันระหว่างราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนกับผู้ประกอบการโรงต้มเกลือ แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และมีการฝ่าฝืนข้อตกลงมาตลอด

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า เรื่องดังกล่าวมีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งคณะอนุกรรมการในทรัพยากรน้ำและแร่ได้พิจารณาตรวจสอบ ดังนี้

ข้อ ๑ ความเป็นมา

ในปี พ.ศ.๒๕๓๔ พื้นที่หมู่ที่ ๒ ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตท้องที่ที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำหรือนำน้ำเกลือขึ้นจากใต้ดิน ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ จึงเริ่มมีผู้ประกอบการโรงงานทำเกลือสินเธาว์เกิดขึ้น

ในปี พ.ศ.๒๕๓๘ ราษฎรในพื้นที่หมู่ที่ ๒ ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา เริ่มคัดค้านการอนุญาตให้ทำโรงงานเกลือสินเธาว์ เนื่องจากการดำเนินการของโรงงานเกลือสินเธาว์ที่ได้รับอนุญาตไปแล้วเริ่มก่อให้เกิดผลกระทบขึ้น และแม้จะมีราษฎรคัดค้าน แต่ได้มีการอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์ในพื้นที่ตำบลสำโรงมาจนถึงปี พ.ศ.

๒๕๔๐ เป็นจำนวนทั้งสิ้น ๘ ราย โดยในจำนวนนี้มีผู้ประกอบการ ๗ ราย ใบอนุญาตหมดอายุในปี ๒๕๔๘ และอีก ๑ ราย ใบอนุญาตหมดอายุในปี ๒๕๔๙

อย่างไรก็ตาม แม้ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์ของผู้ประกอบการ ๗ ราย หมดอายุใบอนุญาตลงตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๘ แต่เนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ ระบุว่า การขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอตกลงแล้ว ให้ถือว่าผู้ยื่นคำขออยู่ในฐานะผู้รับใบอนุญาต จนกว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดไม่ต่ออายุใบอนุญาต ดังนั้น ผู้ประกอบการโรงงานทำเกลือสินเธาว์จึงยังคงประกอบกิจการต่อเนื่องมาได้จนถึงปัจจุบัน

ข้อ ๒ การตรวจสอบ

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ได้ให้ผู้ร้องกับพวก กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแจ้งด้วยเอกสารและวาจา และให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมทรัพยากรธรณี และกรมควบคุมมลพิษ ซึ่งแจ้งด้วยเอกสาร สรุปได้ดังนี้

๒.๑ คำชี้แจงของผู้ร้อง

ชี้แจงด้วยเอกสารและวาจา

ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ เริ่มมีโรงงานต้มเกลือเกิดขึ้นในพื้นที่ แต่ขณะนั้นมีอยู่เพียงไม่กี่ราย ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๔ กระทรวงอุตสาหกรรมประกาศให้พื้นที่หมู่ที่ ๒ ตำบลสำโรง และพื้นที่ตำบลบ้านวัง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนครราชสีมา เป็นเขตพื้นที่ทำนาเกลือ โดยสภาตำบลในสมัยนั้นมีความเห็นว่า การมีโรงงานต้มเกลือเกิดขึ้นจะทำให้มีรายได้เข้าพื้นที่มากขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๕ โรงงานต้มเกลือเริ่มก่อให้เกิดผลกระทบขึ้นในพื้นที่ ครั้นปี พ.ศ.๒๕๓๘ ราษฎรเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหา โดยในขณะนั้นมีผู้ประกอบการในพื้นที่ทั้งหมด ๘ ราย แต่ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และแม้จะมีการตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากโรงงานต้มเกลือขึ้นมาหลายชุด แต่ดำเนินการแค่เพียงเรียกผู้ประกอบการมาตักเตือนเท่านั้น

ต่อมากรมทรัพยากรธรณีได้ประกาศระงับการทำนาเกลือในพื้นที่ตำบลบ้านวัง เนื่องจากได้เกิดหลุมขนาดใหญ่ขึ้นในพื้นที่ตำบลบ้านวัง จำนวน ๒ หลุม ซึ่งตำบลบ้านวังอยู่ห่างจากตำบลสำโรงเพียง ๗ กิโลเมตร

เนื่องจากเงื่อนไขการประกอบกิจการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดินได้กำหนดมาตรการไว้ข้อหนึ่งว่า ให้สูบน้ำเกลือในช่วงเดือนตุลาคมถึงมีนาคมเท่านั้น แต่ในพื้นที่ตำบลสำโรงผู้ประกอบการกลับดำเนินการตลอดทั้งปีมาตลอด โดยฟังจะมาปฏิบัติตามเงื่อนไขเมื่อปีที่ผ่านมา

ราษฎรพบว่า ผู้ประกอบการโรงต้มเกลือในพื้นที่ตำบลสำโรงจำนวน ๗ ราย ใบอนุญาตหมดอายุแล้ว แต่ผู้ประกอบการอ้างกับราษฎรว่า ในช่วงการต่ออายุใบอนุญาตก็ยังไม่

สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ ซึ่งในเรื่องการต่ออายุใบอนุญาตนั้น อุตสาหกรรมจังหวัดได้ส่งเรื่องให้องค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๖ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนั้นมีมติไม่อนุมัติให้ต่ออายุใบอนุญาต แต่เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลส่งเรื่องให้อุตสาหกรรมจังหวัดดำเนินการต่อ อุตสาหกรรมจังหวัดกลับไม่ดำเนินการใดๆ ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงองค์การบริหารส่วนตำบลชุดใหม่ ซึ่งก็ยังคงมีมติไม่อนุญาตให้ผู้ประกอบการได้รับการต่ออายุใบอนุญาตเช่นเดียวกัน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นมีดังนี้

๑. เกิดปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพจากกองขี้เถ้าแกลบ เนื่องจากผู้ประกอบการจะกองขี้เถ้าแกลบเอาไว้เฉยๆ ไม่มีการป้องกัน ทำให้เมื่อมีลมพัดขี้เถ้าแกลบก็จะฟุ้งกระจายเข้าไปตามบ้านเรือนและไร่นาของราษฎร

๒. เกิดการแพร่กระจายความเค็มเข้าไปยังนาข้าวของราษฎร ทำให้ต้นข้าวได้รับความเสียหาย จนถึงกับไม่สามารถปลูกข้าวในพื้นที่ที่ความเค็มแพร่กระจายเข้าไปได้เลย ซึ่งแม้ผู้ประกอบการจะทำคันดินกั้นล้อมรอบคูน้ำที่แช่น้ำเกลือ แต่คันดินดังกล่าวก็สูงเพียง ๒ เมตรเท่านั้น และเนื่องจากพื้นที่ตั้งโรงงานต้มเกลืออยู่สูงกว่านาข้าว จึงทำให้น้ำเกลือซึมออกเบื้องล่างและแพร่กระจายเข้าสู่นาข้าวได้ มีนาข้าวที่ได้รับผลกระทบจากโรงต้มเกลือจำนวนถึงเกือบพันไร่

๓. บึงจำสามเป็นบึงน้ำสาธารณะ ซึ่งอยู่ด้านใต้โรงงานต้มเกลือแห่งหนึ่ง พื้นที่ด้านใต้ของบึงจำสามเป็นพื้นที่นาประมาณ ๕๐๐ ไร่ หากปีใดที่น้ำจากบึงจำสามมีมากจนล้นออกมาเข้านาข้าว ปีนั้นชาวนาก็ไม่สามารถทำนาได้ และหากทำให้น้ำล้นออกไปทางด้านเหนือ ก็จะมีนาข้าวได้รับความเสียหายถึง ๒๐๐ ไร่ ขณะนี้ (เดือนตุลาคม ๒๕๔๘) น้ำในบึงจำสามเต็มหมดแล้ว

บึงจำสามเคยมีน้ำอุดมสมบูรณ์ แต่หลังจากมีโรงต้มเกลือเกิดขึ้น น้ำก็เริ่มน้อยลง เพราะโรงงานสูบน้ำจากใต้ดินขึ้นไป ทำให้น้ำจากบึงจำสามต้องซึมลงด้านล่างมากขึ้น จึงทำให้น้ำในบึงแห้งลง และยังเกิดจากมีราษฎรปิดทางน้ำเข้าบึงจำสาม เพราะกลัวน้ำเค็มจะไหลเข้าไปในบึง

นอกจากนี้ น้ำในลำห้วยเชียงไกรก็เริ่มมีความเค็ม ทำให้ชาวนาซึ่งปกติอาศัยน้ำจากลำห้วยเชียงไกรทำนา ไม่กล้าสูบน้ำเข้านาอีก เพราะกลัวข้าวเสียหาย และเนื่องจากลำห้วยเชียงไกรใช้ทำน้ำประปาในหมู่บ้านด้วย จึงทำให้น้ำประปาของหมู่บ้านมีรสเค็ม แต่ราษฎรก็จำเป็นต้องใช้น้ำที่เค็มนั้น เพราะไม่มีน้ำที่อื่นให้ใช้ มิฉะนั้นราษฎรก็ต้องไปซื้อน้ำมาใช้

๒.๒ คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

๒.๒.๑ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

ชี้แจงด้วยเอกสารและวาจา ดังนี้

๑. การประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำหรือนำน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน อยู่ภายใต้การควบคุม ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ ถือเป็นโรงงานจำพวกที่ ๓ ลำดับที่ ๑๐๓(๑) และ ๑๐๓(๒) การต้มเกลือ การตากเกลือ และการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ปัจจุบันการอนุญาตเป็นอำนาจของอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ซึ่งได้รับ

มอบหมายจากปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ตามคำสั่งกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ ๒๙๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ เดิมการอนุญาตเป็นอำนาจของอุตสาหกรรมจังหวัดและหัวหน้าฝ่ายโรงงานอุตสาหกรรมในการควบคุมและกำกับดูแล ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ โดยปัจจุบันมีขั้นตอนการอนุญาตให้ผ่านความเห็นชอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตระดับจังหวัดก่อน ซึ่งเป็นกรรมการจากหน่วยราชการและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง จึงจะรวบรวมเรื่องเพื่อส่งให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่พิจารณาต่อไป

๒. ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดท้องที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์ และโรงงานสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๔ พื้นที่ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มิได้เป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์ได้ และไม่มี การตั้งโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้งนี้ เป็นที่สังเกตได้ว่า พื้นที่ตามที่ราษฎรร้องเรียนน่าจะเป็นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ตามประกาศ เพราะมีการประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์โดยการสูบน้ำและต้มเกลือ เนื่องจากตามประกาศ กำหนดให้อำเภอโนนไทยมีพื้นที่ตั้งโรงงานได้ ๓ แห่ง คือ ตำบลสำโรง ตำบลบ้านวัง และตำบลพังเทียม ซึ่งปัจจุบันตำบลพังเทียมแยกเขตการปกครองไปขึ้นกับกิ่งอำเภอพระทองคำ ส่วนตำบลบ้านวังเป็นพื้นที่ที่ทางราชการกำหนดให้เป็นพื้นที่วิฤตห้ามสูบน้ำเกลือ ปัจจุบันไม่มีการทำเกลือสินเธาว์ในพื้นที่ตำบลบ้านวัง และไม่มีผู้รับใบอนุญาตตั้งโรงงานแต่อย่างใด ส่วนการประกอบกิจการโรงงานที่ตำบลสำโรง มีผู้รับใบอนุญาตทั้งสิ้น ๘ ใบอนุญาต ทั้งหมดเป็นการประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์โดยการสูบน้ำและต้มเกลือ ไม่มีผู้ประกอบกิจการรายได้ประกอบกิจการโรงงานโดยไม่ได้รับอนุญาต ใบอนุญาตโรงงานมีอายุ ๕ ปี อยู่ระหว่างดำเนินการต่อใบอนุญาตจำนวน ๗ ราย

๓. กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ขอเรียนว่า ได้รับทราบปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรในท้องที่ดังกล่าวมาโดยตลอด เนื่องจากมีการร้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของการแก้ไขปัญหา ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบและควบคุมให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตโดยเคร่งครัด ส่วนในด้านวิชาการได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสภาพแวดล้อมในพื้นที่ทำเกลือทั้ง ๔ บริเวณ ประกอบด้วยบ้านหนองกก บ้านสำโรง บ้านโพนไพล และบ้านเสลา โดยทำการตรวจวัดความเค็มของน้ำในลำห้วยธรรมชาติ และเก็บตัวอย่างดินในบริเวณข้างเคียงกับพื้นที่ทำเกลือมาวิเคราะห์หาความเค็ม จากการปฏิบัติงานครั้งล่าสุดในช่วงเดือนสิงหาคม - กันยายน ๒๕๔๘ พบว่าน้ำในลำห้วยธรรมชาติส่วนใหญ่มีความเค็มอยู่แล้ว เนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่ดินเค็ม การทำเกลือไม่ได้ส่งผลกระทบต่อลำห้วยดังกล่าวโดยตรง แต่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมที่อยู่ติดกับพื้นที่ทำนาเกลือ โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่ม เนื่องจากน้ำเค็มสามารถรั่วซึมผ่านคันทำนบได้ ทั้งนี้ ได้ส่งผลการศึกษาพร้อมข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาให้สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมาเพื่อประกอบการแก้ไขปัญหาต่อไปแล้ว

ในเรื่องการต่ออายุใบอนุญาต กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ชี้แจงว่าเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

อำนาจในการดำเนินการตามคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ ๖๑๖/๒๕๔๗

ลำดับ ที่	ขอบข่ายงาน	อำนาจในการอนุญาตหรือสั่งการ		หมายเหตุ
		อธิบดีกรม อุตสาหกรรม ฯ	ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมาย	
๑	การขอใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน	✓		
๒	การขอขยายโรงงานประกอบกิจการ โรงงาน	✓		
๓	การขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน		✓	
๔	การขอรับโอนใบอนุญาตประกอบกิจการ โรงงาน		✓	
๕	การขอขยายระยะเวลาในการประกอบ กิจการโรงงาน		✓	
๖	การขอเลิกประกอบกิจการหรือการ จำหน่ายทะเบียนใบอนุญาตประกอบ กิจการโรงงาน		✓	
๗	การแจ้งเริ่มประกอบกิจการโรงงานหรือ ขยายโรงงาน		✓	
๘	การแจ้งทดลองเดินเครื่องจักร		✓	
๙	การขอยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ในการอนุญาต	✓		- ผู้กำหนดเงื่อนไขใน ใบอนุญาตคือ อพร. ดังนั้นผู้ แก้ไขคือ อพร.
๑๐	การขอย้ายโรงงาน	✓		- มาตรา ๒๗ ให้ดำเนินการ เสมือนตั้งโรงงานใหม่
๑๑	การสั่งปิดโรงงานตามมาตรา ๓๙ วรรค สาม	✓		

ทะเบียนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ที่	เลขที่ใบอนุญาต	ชื่อผู้รับใบอนุญาต	ที่ตั้ง			กรรมวิธี	ประเภทโรงงาน	อายุใบอนุญาต	แรงม้า	สถานะ
			ตำบล	อำเภอ	ตำบล					
1	จ.3-103(1)-6/35นม.	นายกิตติ เลิศวาทิน	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้มและสูบ	103(1),(2)	31 ๓ค.2549	408.34	
2	จ.3-103(1)-2/37นม.	นายศุภานันท์ ธีระศุฑานันท์ (เปลี่ยนชื่อตัว-สกุล:นาย เจษฎา สมุทวิญญู)	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้มและบด หรือปั่น	103(1),(3)	31 ๓ค.2547	188.90	อยู่ระหว่างต่ออายุ
3	จ.3-103(1)-4/38นม.	นายพิศาล รัตนวิสุทธิ	หมู่ที่ 2 ม.-	สำโรง	โพธาราม	ตาก,ต้ม	103(1)	31 ๓ค.2545	182.00	อยู่ระหว่างต่ออายุ
4	จ.3-103(1)-3/39นม.	นายกิตติ เลิศวาทิน	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้ม	103(1)	31 ๓ค.2544	186.56	อยู่ระหว่างต่ออายุ
5	จ.3-103(1)-7/40นม.	นายบุญทอง แสนเกษ	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้ม	103(1)	31 ๓ค.2545	196.95	อยู่ระหว่างต่ออายุ
6	จ.3-103(1)-8/40นม.	นายปริญญา ศิริสารการ (โอน จาก:นายนิพนธ์ วัฒนกุล มาลัย)	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้ม	103(1)	31 ๓ค.2545	196.95	อยู่ระหว่างต่ออายุ
7	จ.3-103(1)-9/40นม.	นายสายน้ำ แซ่เอ็ง	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้ม	103(1)	31 ๓ค.2545	196.95	อยู่ระหว่างต่ออายุ
8	จ.3-103(1)-10/40นม.	นายแก้ว สายบุญ (โอนจาก: นายกำวง รุ่งเรือง)	หมู่ที่ 2 บ้านสำโรง	สำโรง	โพธาราม	ต้ม	103(1)	31 ๓ค.2545	196.95	อยู่ระหว่างต่ออายุ

๒.๒.๒ จังหวัดนครราชสีมา

ชี้แจงด้วยเอกสารและวาจา ดังนี้

๑. การประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำหรือน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ปัจจุบันการอนุญาตเป็นอำนาจของอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ซึ่งได้รับมอบจากปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ตามคำสั่งกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ ๒๙๐/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ (เดิมการอนุญาตเป็นอำนาจของอุตสาหกรรมจังหวัดและหัวหน้าฝ่ายโรงงานอุตสาหกรรม) ควบคุมและกำกับดูแล ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ในขั้นตอนการอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานดังกล่าว ปัจจุบัน (ธันวาคม ๒๕๔๘) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่กำหนดขั้นตอนการให้อนุญาต ให้ผ่านความเห็นชอบจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการพิจารณาอนุญาตระดับจังหวัดก่อน (ซึ่งเป็นกรรมการจากหน่วยงานราชการและท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง) จึงจะรวบรวมเรื่องเพื่อส่งไปขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานได้

๒. ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องกำหนดท้องที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำหรือน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๔ พื้นที่ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย มิได้เป็นพื้นที่ที่อนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์ได้ และไม่มี การตั้งโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวแต่อย่างใด ทั้งนี้ เป็นที่สังเกตได้ว่า พื้นที่ตามที่ราษฎรร้องเรียน น่าจะเป็นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นพื้นที่ตามประกาศ เพราะมีการประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์โดยการสูบน้ำและต้มเกลือ เนื่องจากตามประกาศ กำหนดให้อำเภอโนนไทยมีพื้นที่ตั้งโรงงานได้ ๓ แห่ง คือ ตำบลสำโรง ตำบลบ้านวัง และตำบล พังเทียม ซึ่งปัจจุบันตำบลพังเทียมแยกเขตการปกครองไปขึ้นกับกิ่งอำเภอพระทองคำ ส่วน ตำบลบ้านวังเป็นพื้นที่ที่ทางราชการกำหนดให้เป็นพื้นที่ที่วิกฤตห้ามสูบน้ำเกลือ ปัจจุบันไม่มีการ ทำเกลือสินเธาว์ในพื้นที่ตำบลบ้านวัง และไม่มีผู้รับใบอนุญาตตั้งโรงงานแต่อย่างใด ส่วนการ ประกอบกิจการโรงงานที่ตำบลสำโรง มีผู้รับใบอนุญาต ๘ ใบอนุญาต ทั้งหมดเป็นการประกอบ กิจการทำเกลือสินเธาว์โดยการสูบน้ำและต้มเกลือ ไม่มีผู้ประกอบกิจการรายใดประกอบกิจการ โรงงานโดยไม่ได้รับใบอนุญาต ใบอนุญาตโรงงานมีอายุ ๕ ปี อยู่ระหว่างดำเนินการต่ออายุ ใบอนุญาตจำนวน ๗ ราย

๓. การประกอบกิจการโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำหรือน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน อยู่ภายใต้การควบคุมตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ถือเป็นโรงงาน จำพวก ๓ ลำดับที่ ๑๐๓(๑) และ ๑๐๓(๒) การต้มเกลือ การตากเกลือ และการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน มีขั้นตอนรายละเอียดการอนุญาตตามข้อ ๑ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

๔. จังหวัดนครราชสีมาได้รับเรื่องร้องเรียนจากราษฎร เกี่ยวกับการทำเกลือสินเธาว์ในพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย สรุปได้สองประเด็น กล่าวคือ

๔.๑ มีการร้องเรียนผู้ประกอบการทำเกลือสินเธาว์ ผ่านทางหน่วยราชการหลายแห่ง ทั้งทางโทรศัพท์และทางหนังสือว่า การประกอบกิจการส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม รวมทั้งจะทำให้เกิดแผ่นดินทรุดเนื่องจากการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน

๔.๒ ชาวบ้านที่มีอาชีพรับจ้างต้มเกลือร้องขอความเป็นธรรม เนื่องจากต้องการผลิตเกลือให้ได้ทั้งปี (เงื่อนไขกำหนดให้หยุดสูบน้ำเกลือระหว่างเดือนเมษายน ถึงกันยายน ของทุกปี) เนื่องจากสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน รวมทั้งถูกกั้นกัณฑ์จากแกนนำชุมชนในพื้นที่ไม่ให้กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำเกลือได้

ในส่วนของการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว นั้น ปัญหาดินเค็ม น้ำเค็ม และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรอบข้างดังกล่าว เป็นปัญหาเฉพาะถิ่นมานานแล้ว กล่าวคือพื้นที่จังหวัดนครราชสีมารองรับด้วยแอ่งเกลือหินขนาดใหญ่ เรียกว่าแอ่งเกลือโคราช ทั้งจังหวัดมีพื้นที่ที่รองรับด้วยแอ่งเกลือโคราชคิดเป็นพื้นที่ ๕,๗๑๐.๖๓ ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ ๒๗.๕๖ ของพื้นที่ทั้งจังหวัด พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาดินเค็ม น้ำเค็มในช่วงฤดูแล้ง โดยสาเหตุและปัจจัยหลักเนื่องจากชั้นเกลืออยู่ใต้ดินในระดับที่ตื้น เมื่อชั้นน้ำบาดาลสัมผัสกับชั้นเกลือทำให้เกิดเป็นน้ำเค็มและแพร่กระจายไปตามแหล่งน้ำใต้ดิน แหล่งน้ำผิวดิน และแพร่ขึ้นสู่ผิวดินเป็นคราบเกลือ บริเวณดังกล่าวจึงมีศักยภาพในการทำเกลือสินเธาว์ได้ การทำนาเกลืออาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมรอบข้างได้ในกรณีเป็นนาตาก ซึ่งมีการสูบน้ำเกลือขึ้นมาตากเกลือบนผิวดิน แต่มีผลกระทบในวงจำกัดเท่านั้น ในกรณีดังกล่าว พื้นที่ตำบลสำโรงเป็นการทำนาเกลือโดยการต้ม ไม่มีการตากเกลือ กรรมวิธีดังกล่าวจะสูบน้ำเกลือขึ้นมาแล้วใส่กระทะเหล็กขนาดความยาวประมาณ ๖ เมตร กว้าง ๒.๕๐ เมตร สูง ๐.๓๐ เมตร แล้วทำการต้มโดยใช้เชื้อเพลิงจากแกลบ โอกาสที่น้ำเกลือจะซึมลงผิวดินในปริมาณมาก ๆ จึงไม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้ผลกระทบจากการต้มเกลือที่พบคือ ขยะ และแกลบดำ ที่เกิดจากการต้มเกลือ แต่เนื่องจากมีปริมาณไม่มาก ซึ่งจะใช้วิธีการฝังกลบหรือขายเพื่อทำปุ๋ย

ในส่วนของการกำกับดูแลนั้น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา มีหน้าที่เฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น และตรวจสอบให้ผู้ประกอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนด และกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่มีการตรวจสอบทางด้านวิศวกรรม วิชาการ และสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่เป็นระยะ ทั้งนี้ จากการตรวจสอบเฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดังกล่าว ล่าสุดพบว่า พื้นที่ทางการเกษตรกรรมรอบๆ บริเวณโรงงานทำเกลือยังคงมีการปลูกมันสำปะหลังและการทำนาข้าวได้ตามปกติ ส่วนบริเวณที่ไม่มีการทำการเกษตรก็พบว่ามีความชุ่มชื้นและวัชพืชปกคลุมทั่วไป ในส่วนของการตรวจวัดคุณภาพน้ำบริเวณดังกล่าวของ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ในรอบปี พ.ศ.๒๕๔๕ และ พ.ศ.๒๕๔๖ สรุปสภาพปัญหาได้ว่าเมื่อพิจารณาจากตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่ทำเกลือบ้านสำโรง พบว่าไม่ส่งผลกระทบต่อความเค็มของน้ำในลำเชิงไกร ซึ่งอยู่ห่างประมาณ ๑ กิโลเมตร ไม่พบช่องทางระบายน้ำลงห้วย การทำนาเกลือในบริเวณนี้เป็น การสูบน้ำและต้ม จึงไม่ทำให้เกิดการแพร่กระจายความเค็มมากนัก ดังนั้น ความเค็มที่เกิดขึ้นน่าจะมาจากสภาพดินเค็มของพื้นที่มากกว่าการทำ

เกลือ ส่วนสภาพน้ำกินน้ำใช้ของราษฎรก็เช่นกัน พบว่าเป็นแหล่งน้ำผิวดินที่มีความเค็มสูงถึงสูงมาก ทั้งที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการทำเกลือแต่อย่างใด

เนื่องจากได้รับการร้องเรียนในอีกหลายพื้นที่ที่มีการทำเกลือสินเธาว์ว่า ได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในประเด็นกว้างๆ ซึ่งสาเหตุข้อเท็จจริงของปัญหาไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจน จังหวัดนครราชสีมา โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา จึงได้ประมวลเรื่องส่งให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ตรวจสอบพื้นที่ทำเกลือสินเธาว์ทั้งหมดเพื่อสรุปปัญหาที่แท้จริงและพิจารณาให้ความช่วยเหลือ พร้อมหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วนแล้ว รวมทั้งคณะรัฐมนตรีได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๔๘ อนุมัติให้กระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปดำเนินการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการประกอบกิจการทำเกลือจากน้ำเกลือใต้ดินในภาพรวมทั้งประเทศ เพื่อกำหนดพื้นที่และมาตรการควบคุมการทำเกลือจากน้ำเกลือใต้ดิน เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อปรับปรุงมติคณะรัฐมนตรีเดิม พ.ศ.๒๕๓๔ โดยจัดทำข้อกำหนดโครงการผลกระทบสิ่งแวดล้อมการทำเกลือจากน้ำเกลือใต้ดินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (TOR) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม กำหนดมาตรการและแก้ไขปัญหา รวมทั้งประเมินผลและจัดทำกรอบนโยบายและแผนการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมในภาพรวมทั้งประเทศ ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการของกรมทรัพยากรธรณี

ต่อมาวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๙ นายสมบุรณ์ งามลักษณะ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา(ในขณะนั้น) ได้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานตรวจสอบและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์

๒.๓ คำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้อง

๒.๓.๑ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชี้แจงด้วยเอกสาร ดังนี้

การประกอบกิจการโรงงานต้มเกลือโดยการสูบน้ำเกลือจากใต้ดินในพื้นที่ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ไม่อยู่ในประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๒ กรมทรัพยากรธรณี

ชี้แจงด้วยเอกสาร ดังนี้

๑. การสูบน้ำใต้ดินของโรงงานต้มเกลือ หากมิได้มีการศึกษาความเหมาะสมด้านธรณีวิทยา อุทกวิทยา และออกแบบวิธีสูบน้ำตามหลักวิชาการ อาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดหลุมยุบได้ เนื่องจากการรบกวนสมดุลของน้ำบาดาลในธรรมชาติ และทำให้เกิดการละลายของมวลเกลือใต้ดิน

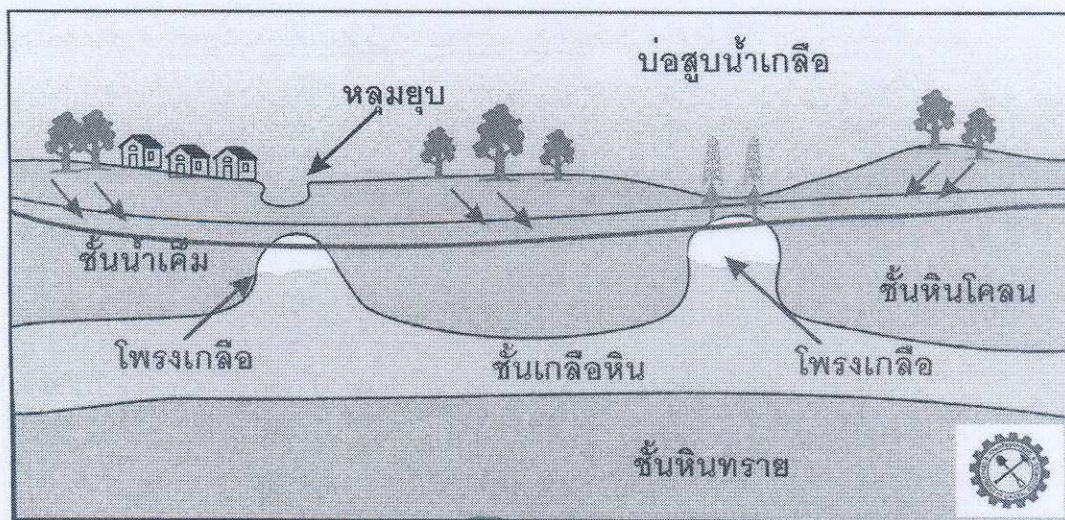
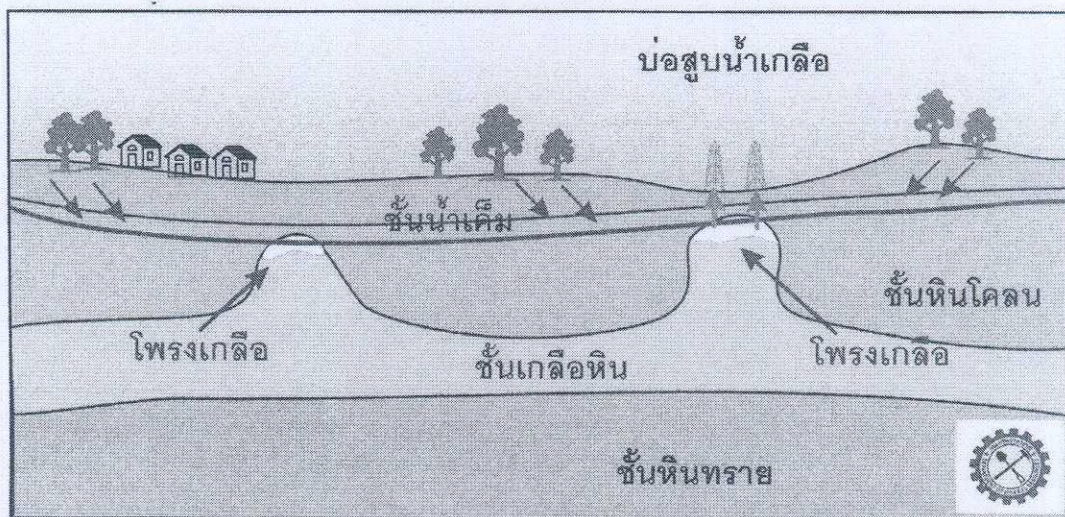
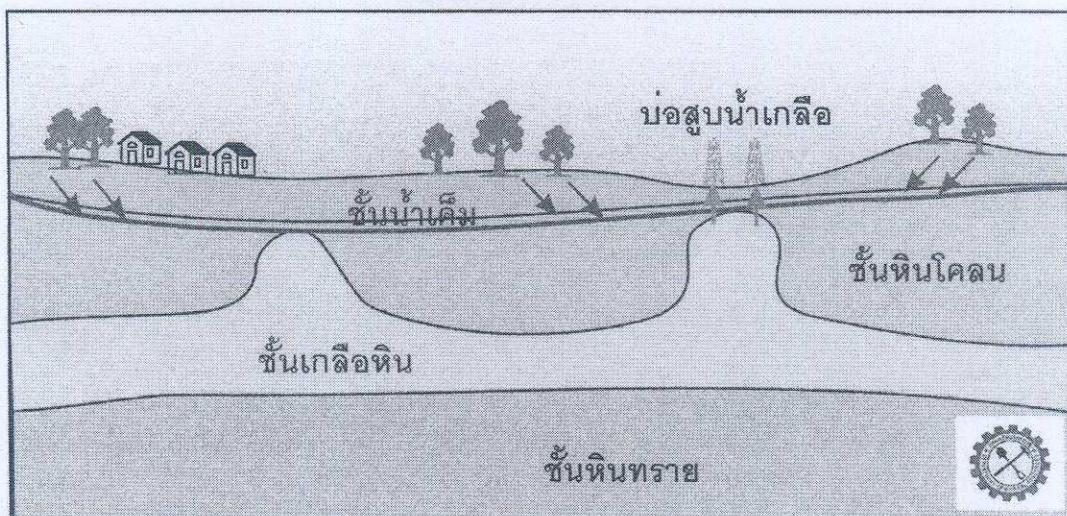
๒. การแก้ไขผลกระทบที่เกิดจากการผลิตเกลือดังกล่าว เป็นภารกิจของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาต ควบคุม กำกับดูแลการประกอบกิจการเกี่ยวกับแร่ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ และตามนัยมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๒ แห่งพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๔๕ ส่วนกรมทรัพยากรธรณีมีภารกิจในการสำรวจ ศึกษา วิจัยด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี ซึ่งเป็นข้อมูลทางด้านวิชาการเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ แต่อย่างไรก็ตาม กรมทรัพยากรธรณียินดีให้ความร่วมมือในการสำรวจและศึกษาลักษณะทางธรณีวิทยาในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาดำเนินการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

นอกจากนี้ กรมทรัพยากรธรณีได้แนบเอกสารชี้แจงเพิ่มเติม ดังนี้

การผลิตเกลือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการเกิดหลุมยุบ

การผลิตเกลือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน โดยการเจาะบ่อลงไปได้ดิน แล้วใช้เครื่องสูบบแบบอัดลมสูบน้ำเกลือขึ้นมาตากหรือต้มจนได้เกลือเม็ด และนำไปจำหน่ายให้กับผู้ใช้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับอาหาร เช่น การหมัก การดอง การทำปลาร้า การทำน้ำปลา หรือใช้ในอุตสาหกรรมฟอกย้อมสี และบางส่วนนำไปทำเป็นเกลือปรุงรส

การสูบน้ำเกลือและการละลายเกลือขึ้นมาใช้ประโยชน์ หากมิได้มีการศึกษาความเหมาะสมทางด้านธรณีวิทยา อุทกธรณีวิทยา วิศวกรรมธรณี และออกแบบวิธีสูบตามหลักวิชาการแล้ว อาจก่อให้เกิดผลกระทบหลายประการ ในกรณีของหลุมยุบสามารถอธิบายได้โดยลำดับ ตามแผนภาพประกอบ

๑. การสูบน้ำเกลือขึ้นมาใช้ประโยชน์ เป็นการเร่งให้เกิดการไหลของน้ำบาดาล ในบริเวณใกล้เคียงเข้าไปแทนที่น้ำเกลือที่ถูกสูบออกไป มวลน้ำที่ไหลไปแทนที่นี้มักเป็นน้ำจืด หรือเป็นน้ำที่มีความเข้มข้นน้อยกว่าน้ำเกลือ ดังนั้น จึงทำให้เกิดการละลายของเกลือใต้ดิน ซึ่ง เกิดได้ทั้งตรงตำแหน่งที่มีการสูบ หรือตำแหน่งใกล้เคียงตามเส้นทางการไหลของน้ำ

๒. เมื่อเกลือถูกละลายออกไป จะเกิดโพรงใต้ดินขึ้นทางตอนบนของมวลเกลือ และขยายตัวขึ้นโดยลำดับ ตามปริมาณเกลือที่ถูกละลายออกไป

๓. เมื่อเกิดโพรงขนาดใหญ่ และเพดานโพรงบางลงจนไม่สามารถรับน้ำหนัก ของชั้นดินชั้นหิน รวมทั้งสิ่งก่อสร้างบนผิวดินได้ ก็จะถล่ม และเกิดการยุบตัวของชั้นหินและดิน ตามลงไป เกิดเป็นหลุมยุบที่ระดับผิวดิน ซึ่งขนาดของหลุมยุบส่วนหนึ่งจะสัมพันธ์กับรูปร่างและ ขนาดของโพรงใต้ดิน และเมื่อเกิดหลุมยุบแล้ว มีโอกาสเกิดการยุบตัวเพิ่มขึ้นอีก จนกว่าการ ละลายของเกลือจะสิ้นสุด และพื้นที่เข้าสู่สมดุลครั้งใหม่

๒.๓.๓ กรมควบคุมมลพิษ

ชี้แจงด้วยเอกสาร ดังนี้

๑. จากการตรวจสอบในบริเวณพื้นที่ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ไม่พบว่ามีโรงงานผลิตเกลือสินเธาว์ตั้งอยู่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ ที่ไม่ได้มีการอนุญาตให้ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๓๔ เรื่อง กำหนดท้องที่ที่อนุญาตให้ ตั้งโรงงานทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน

๒. จากการประสานสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับโรงงาน ทำเกลือสินเธาว์และโรงงานสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน ที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ข้างเคียงกับ ตำบลโนนไทย ทราบว่าในเขตพื้นที่ตำบลสำโรง อำเภอโนนไทย มีโรงงานประกอบกิจการ ดังกล่าวอยู่ ๘ แห่ง ซึ่งจากการสำรวจพบว่าอยู่ห่างจากแหล่งน้ำสาธารณะและไม่มีการระบายน้ำ เสียออกสู่สิ่งแวดล้อม จึงไม่น่าจะสร้างผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลโนนไทย แต่จากการ ตรวจสอบคุณภาพน้ำในสระน้ำของประชาชน พบว่ามีความเค็ม ๐.๒ ส่วนในพันส่วน (part per thousand : ppt) ซึ่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลโนนไทยแจ้งว่า ลักษณะธรณีวิทยาของดินใน พื้นที่อำเภอโนนไทยมีเกลือสะสมอยู่ใต้ดินจำนวนมาก จึงอาจทำให้ประสบปัญหาดินเค็มและน้ำ กร่อยได้โดยเฉพาะฤดูแล้ง

ข้อ ๓. ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาตรวจสอบ โดยอาศัย บทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ กติการะหว่าง ประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทาง

เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๓ “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่ง ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๙

ข้อ ๑ ข้อ ๑ ย่อย กำหนดว่า ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิในการกำหนดเจตจำนง ของตนเอง โดยอาศัยสิทธินั้น ประชาชนจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนอย่างเสรี รวมทั้ง ดำเนินการอย่างเสรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๒ ย่อย กำหนดว่า เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวงอาจ จัดการโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณีใดๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการแห่ง ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชนจะไม่ถูกลิดรอนจากวิถีทาง แห่งการยังชีพของตนไม่ว่าในกรณีใดๆ

ข้อ ๓ ย่อย กำหนดว่า รัฐภาคีแห่งกติการะหว่างประเทศนี้ รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบ ในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเองและดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมสิทธิในการ กำหนดเจตจำนงของตนเองให้บรรลุผลเป็นจริง และต้องเคารพสิทธินั้นตามบทบัญญัติแห่งกฎ บัตรสหประชาชาติ

ข้อ ๔๗ จะตีความกติกานี้ในทางที่เชื่อมสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของปวงชนในอัน ที่จะอุปโภคและใช้ประโยชน์โภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติอย่างเต็มที่และเสรีมิได้

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่ง ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

ข้อ ๑ ข้อ ๑ ย่อย กำหนดว่า ประชาชนทั้งปวงมีสิทธิกำหนดเจตจำนงของ ตนเอง โดยสิทธินั้นประชาชาติเหล่านั้นจะกำหนดสถานะทางการเมืองของตนโดยเสรี และ พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี

ข้อ ๒ ย่อย กำหนดว่า เพื่อจุดมุ่งหมายของตน ประชาชนทั้งปวง อาจจัดการโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนได้อย่างเสรี โดยไม่กระทบต่อพันธกรณี ใดๆ อันเกิดจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ

แห่งผลประโยชน์ร่วมกันและกฎหมายระหว่างประเทศ ประชาชาติจะไม่ถูกลิดรอนวิถีทางยังชีพของตนไม่ว่ากรณีใด

ข้อ ๓ ย่อย กำหนดว่า รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รวมทั้งรัฐที่รับผิดชอบในการบริหารดินแดนที่ไม่ได้ปกครองตนเองและดินแดนในภาวะทรัสตี จะส่งเสริมให้สิทธิในการกำหนดเจตจำนงของตนเองมีผลจริงจัง และจะต้องเคารพสิทธินั้น ตามบทบัญญัติแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ

ข้อ ๒๕ ไม่มีบทบัญญัติใดในกติกานี้ที่จะตีความไปในทางเสื่อมเสียต่อสิทธิที่มีมาแต่กำเนิดของประชาชาติทั้งปวง ในอันที่จะอุปโภคและใช้ประโยชน์จากโภคทรัพย์และทรัพยากรธรรมชาติของตนอย่างเต็มที่และโดยเสรี

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๓๕

มาตรา ๙๖ แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใดๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่ามลพิษเช่นนั้นเกิดจาก

(๑) เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม

(๒) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเอง หรือของบุคคลอื่นซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อมในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นด้วย

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕

มาตรา ๑๒ ผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าวและประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒

ห้ามมิให้ผู้ใดตั้งโรงงานก่อนได้รับใบอนุญาต

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตและขั้นตอนการพิจารณาและระยะเวลาในการพิจารณาออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตร้องขอหนังสือรับรองก่อนออกใบอนุญาต ถ้าการพิจารณาเบื้องต้นเพียงพอที่จะอนุมัติในหลักการได้ ให้ผู้อนุญาตออกหนังสือรับรองให้โดยสงวนส่วนที่พิจารณาไม่แล้วเสร็จได้ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในการออกใบอนุญาตให้ผู้มีอำนาจอนุญาตพิจารณาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงที่ออกตามมาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าวและประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒ ถ้ากรณีใดยังมีได้มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ให้พิจารณาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลหรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงงานหรือเป็นกรณีที่ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามมาตรา ๓๒ ในการนี้จะกำหนดเงื่อนไขที่ผู้ประกอบการโรงงานจะต้องปฏิบัติเป็นพิเศษไว้ในใบอนุญาตก็ได้

มาตรา ๑๕ การขอต่ออายุใบอนุญาต ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ เมื่อได้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วให้ถือว่าผู้ยื่นคำขออยู่ในฐานะผู้รับใบอนุญาตจนกว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต

ถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่าโรงงานและเครื่องจักรมีลักษณะถูกต้องตาม มาตรา ๘ ประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตามกฎกระทรวงดังกล่าว และประกาศของรัฐมนตรีที่ออกตาม มาตรา ๓๒ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ให้ผู้อนุญาตต่ออายุใบอนุญาตให้ หากมีกรณีที่ไม่ถูกต้อง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สั่งให้แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด เมื่อแก้ไขแล้วให้ต่ออายุใบอนุญาตได้ ถ้าหากไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนดให้มีคำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต

การยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตและการให้ต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ที่ยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตไม่ทันกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง ถ้าประสงค์จะประกอบกิจการโรงงานต่อไป และได้มายื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่วันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุแล้ว ให้ถือว่าได้ยื่นคำขอต่ออายุภายในระยะเวลาที่กำหนดและการประกอบกิจการโรงงานในระหว่างนั้นให้ถือเสมือนว่าเป็นการดำเนินการของผู้รับใบอนุญาต แต่เมื่อได้รับอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาต ผู้นั้นจะต้องเสียค่าปรับเพิ่มขึ้นอีกร้อยละยี่สิบของค่าธรรมเนียมต่ออายุใบอนุญาต หากพ้นกำหนดหกสิบวันต้องดำเนินการเสมือนขออนุญาตใหม่

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเห็น ดังนี้

จากการตรวจสอบในพื้นที่โรงงานต้มเกลือ พบว่า โรงงานไม่มีการป้องกันมิให้น้ำเกลือไหลไปสู่พื้นที่เกษตรกรรมภายนอกดีพอ และชุมชนตำบลสำโรงยืนยันว่า ได้รับผลกระทบจากการประกอบการ ดังนั้น จากเหตุผลที่ใบอนุญาตหมดอายุลงทั้ง ๘ โรงงาน จึงสมควรให้ระงับการประกอบการต้มเกลือไว้ก่อน และหากจะต่อใบอนุญาตจะต้องมีมาตรการให้ผู้ประกอบการดำเนินการป้องกันผลกระทบจากน้ำเกลือและซึ้เข้ากลบออกไปสู่พื้นที่เกษตรกรรม ในมาตรฐานดังที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ดำเนินการแล้วในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งต้องมีการประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว และ

ชดใช้ความเสียหายให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขในการต่ออายุใบอนุญาต ตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาอนุญาตทำเกลือจะต้องอยู่บนพื้นฐานความปลอดภัยของการยุบตัวของแผ่นดิน ซึ่งกรมทรัพยากรธรณีควรเข้ามาศึกษาสภาพธรณีวิทยาในพื้นที่นี้ และพื้นที่โดยรอบซึ่งอาจได้รับผลกระทบการเกิดยุบตัวของแผ่นดินจากการที่น้ำจืดลงไปละลายชั้นเกลือในบริเวณโดยรอบ ตามที่กรมทรัพยากรธรณีได้ชี้แจงมา

จากการตรวจสอบเงื่อนไขท้ายใบอนุญาตประกอบกิจการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดินของทั้ง ๘ โรงงาน พบว่า เงื่อนไขท้ายใบอนุญาตที่กำหนดไว้ไม่มีมาตรการป้องกันผลกระทบต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชน รวมทั้งมาตรการฟื้นฟู เยียวยา และชดเชยความเสียหายแต่อย่างใด

การที่พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ กำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการต่อไปได้ในระหว่างการขอต่ออายุใบอนุญาต โดยไม่มีกำหนดระยะเวลา เป็นช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าในการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตหรือพิจารณาไม่อนุญาต ซึ่งในกรณีเกิดผลกระทบจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจการไปได้จนเกินสมควร

ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีมาตรการการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมทรัพยากรธรณี และจังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

๔.๑ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ มีคำสั่งปิดโรงงานต้มเกลือ ทั้ง ๘ แห่ง ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๓๙ วรรคสาม ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๒ ให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เมื่อจะมีการออกใบอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตประกอบกิจการต้มเกลือ จะต้องกำหนดให้มีมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับมาตรฐานที่ไม่ต่ำกว่ากรณีที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และกำหนดมาตรการฟื้นฟู เยียวยา ชดเชยความเสียหายในกรณีที่เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และชุมชน ไว้ในเงื่อนไขแนบท้ายใบอนุญาตหรือการต่อใบอนุญาตประกอบกิจการต้มเกลือ นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๓ ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรม ดำเนินการให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ เรื่อง ให้มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการประกอบกิจการระหว่างการขอต่อใบอนุญาต โดยศึกษาเทียบเคียงจากพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๕๔ (เนื่องจากในปัจจุบันนี้ผู้ประกอบการจะประกอบกิจการต่อไปได้โดยไม่มีกำหนดหากยังไม่ได้รับคำตอบจากผู้มีอำนาจอนุญาต) ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

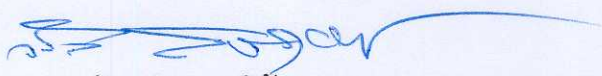
๔.๔ ให้กรมทรัพยากรธรณี ศึกษาสภาพธรณีวิทยาบริเวณที่อาจเกิดหลุมยุบจากการตัมเกลือ หากพบว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตราย จะต้องประกาศเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๕ ให้จังหวัดนครราชสีมา แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาความเสียหายอันเกิดจากการประกอบกิจการตัมเกลือทั้ง ๘ โรงงาน และดำเนินการให้มีการชดเชยความเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้ ภายในระยะเวลา ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

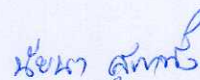
(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

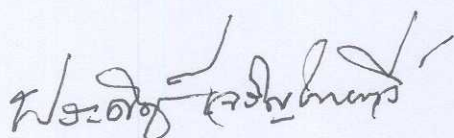
(นายจรัล ดิษฐาอภิชัย)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

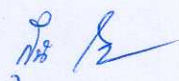
(นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายวสันต์ พานิช)

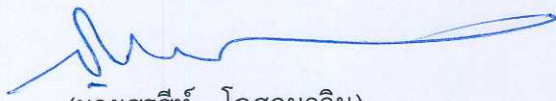
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสุนี ไชยรส)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(คุณหญิงอัมพร มีสุข)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวอาภร วงษ์สังข์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
วันที่ ๕ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐